
Internasjonale Leger mot atomkrig – aktiv 20-åring

AKTUELT

ELLEN-ANN ANTAL

Norske leger mot atomvåpen

International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW) feirer 20-årsjubileum 10. desember 2000. Organisasjonen er en politisk nøytral sammenslutning av legeorganisasjoner som vier seg til forskning, undervisning og påvirkning relatert til forebygging av atomvåpen.

Jevgenij Chazow og Bernhard Lown som stiftet IPPNW, mottok Nobels fredspris 10. desember 1985. Foto fra Nytt fra Norske leger mot atomkrig nr. 1/1986

For å nå sitt mål vil IPPNW forsøke å forebygge all krig, fremme ikke-voldelig konfliktløsning og minske virkningene av krig og forberedelse til krig på helse, utvikling og miljø.

Historie

Organisasjonen ble stiftet i 1980 av to kardiologer fra USA og Sovjet. Bakgrunnen var intensiveringen av den kalde krigen og faren for en altutslettende atomkrig, den siste epidemi. På initiativ fra IPPNW nedsatte Verdens helseorganisasjon en forskergruppe som i 1984 og 1987 slo fast at atomkrig er den største trusselen mot livet og livsbetingelsene på jorden, og at helsevesenet vil stå maktesløst i en slik situasjon (1, 2). Forebygging blir det eneste rasjonelle tiltak. IPPNW medvirket til at Verdens helseorganisasjon brakte saken inn for Den internasjonale domstolen i Haag, som i 1996 erklærte at bruk og trussel om bruk av atomvåpen er i strid med gjeldende folkerett. I 1998 vedtok World Medical Association en resolusjon mot atomvåpen. Den norske lægeforening og en rekke søsterforeninger har anerkjent kampen mot atomvåpen som en del av det forebyggende helsearbeidet. Legene er i dag gjennom IPPNW den ledende profesjonen i arbeidet for å avskaffe atomvåpen. I 1985 fikk organisasjonen Nobels fredspris.

Organisering

IPPNW har avdelinger i alle verdensdeler, inkludert alle offisielle atomvåpenstater, totalt 60 land. Norske leger mot atomvåpen (NLA) er en del av IPPNW. Organisasjonen arbeider preventivt og profesjonsbasert gjennom dialog og spredning av informasjon til politiske beslutningstakere. Organisasjonen produserer informasjonsmateriell, originale forskningsrapporter, utgir medlemsbladet *Vital Signs* og redigerer tidsskriftet *Medicine and Global Survival*. Hovedkontoret er i Boston. IPPNW har også et heltidsbemannet kontor i FN i New York. Inntektene kommer fra de nasjonale avdelingenes årskontingent og eksterne donasjoner.

Kampanjer

IPPNW driver to hovedkampanjer, en mot atomvåpen og en mot landminer, og utformer en tredje kampanje rettet mot mindre våpen. Andre prosjekter (3) er samlet under paraplybetegnelsen Health for peace. Det planlegges et eget program for Afrika.

Kampanjen mot atomvåpen : Fortsatt finnes 30 000 atomvåpen, hvorav 5 000 i kontinuerlig alarmberedskap. Våpenteknologien og produksjonen opprettholdes av det militærindustrielle kompleks, som har en enorm global påvirkningskraft og representerer store økonomiske interesser. Dagens trusselbilde er endret fra den kalde krigens tid. Farene ligger i dag i atomkrig

ved uhell, militarisering av verdensrommet, spredning av atomvåpen til nye stater og terrororganisasjoner, svære eksisterende lagre av spaltbart atomvåpenmateriale og ny atomvåpenproduksjon og testing av disse. IPPNW dokumenterer radiologiske helseeffekter av dette (4). Sammen med organisasjonen Jurister mot atomvåpen har IPPNW utgitt modellen til en atomvåpenkonvensjon.

Delegasjoner fra organisasjonen besøker hvert år hovedstedene i alle atomvåpenstater for dialog med ledende politikere, militærpersonell, diplomater, leger og andre relevante fagpersoner. Slik lobbyvirksomhet er viktig, da viljen til atomvåpenbruk i land med brennbar politikk er helt reell. IPPNW har også møtt NATO-ledelsen med sikte på en revisjon av NATOs atomstrategi, som er klart uforenlig med forpliktelsene til full atomnedrustning i henhold til ikke-spredningsavtalen. IPPNW motarbeider også antirakettforsvaret som USA nå utvikler, fordi dette vil kunne oppildne til et nytt atomvåpenkappløp.

Kampanjen mot landminer : Over 100 millioner antipersonellminer finnes spredd på 64 primært fattige land. Ca. 70 personer skades daglig, hvorav 25–30 av disse dør. Sammen med International Campaign to Ban Landmines arbeider IPPNW for universalisering av forbudet mot landminer. Oppmerksomheten er rettet mot Afrika og det tidligere Sovjetunionen. IPPNW har utgitt to publikasjoner om landmineskader, bl.a. en klinisk lærebok.

Health for peace : Mange av prosjektene i de nasjonale avdelingene hører inn her, slik som fredelig konfliktløsning, sletting av u-landsgjeld, humanitært arbeid, etc. (3). Medisinstudenter samarbeider globalt med jusstudenter og menneskerettighetsorganisasjoner for å inkludere helserelatert menneskerettighetslære i studieplanene.

Vi feirer 20-årsjubileet uten naiv tro på at verden vil bli kvitt masseødelegglesesvåpen med det første, men ser at IPPNWs budskap når frem og blir lagt merke til av beslutningstakere. Vi tror at innsatsen er et viktig bidrag til å bevare livet, arvematerialet og livsgrunnlaget på jorden.

Les om IPPNW på www.legermotatomvapen.no/main.html

LITTERATUR

1. Effects of nuclear war on health and health services. Genève: WHO, 1984.
2. Effects of nuclear war on health and health services. Genève: WHO, 1987.
3. Helse- og miljøvirkninger av atomvåpen. Rapport fra WHO's generaldirektør til den 46. verdenshelseforsamling 26.april 1993 (A 46/30). Strålevernrapport 1995: 6.
4. Osen K. International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW): Norske leger mot atomvåpen. Ylf-forum 2000; nr. 6/7: 10–12.

Publisert: 10. desember 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 26. mars 2026.